

Spis treści

O Autorach	15
Wstęp	17

CZĘŚĆ 1

ROZWÓJ W PERSPEKTYWIE TEORETYCZNEJ I HISTORYCZNEJ	21
--	----

ROZDZIAŁ 1

Pojęcie rozwoju gospodarczego — analiza wstępna	23
--	----

Zofia Dobrska

Określenie pojęć	23
Postęp i rozwój w myśli społeczno-ekonomicznej	24
Rozwój gospodarczy — zakres pojęcia i jego ewolucja	28
Perspektywy	32
Literatura	35

ROZDZIAŁ 2

Globalizacja i regionalizacja we współczesnej gospodarce światowej	36
---	----

Andrzej Lubbe

Globalizacja	36
Regionalizacja	45
Fazy globalizacji i regionalizacji	54
Uwagi końcowe	61
Sugestie dotyczące dalszej lektury	62
Literatura	62

ROZDZIAŁ 3

Od teorii wzrostu do ekonomii rozwoju 64*Anna Bąkiewicz, Urszula Żuławska*

Klasyki ekonomii o wzroście gospodarczym 65

K. Marks (1818–1883) o rozwoju gospodarczym 68

Neoklasyczne teorie wzrostu 69

Nowe teorie wzrostu endogenicznego 72

Narodziny ekonomii rozwoju 73

Nowe podejścia do zagadnienia rozwoju 84

Sugestie dotyczące dalszej lektury 86

Literatura 86

ROZDZIAŁ 4

Zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego na świecie 89*Anna Bąkiewicz*

Zróżnicowanie gospodarcze świata według wielkości produkcji 90

— PKB i dochód narodowy *per capita* 90

Inne mierniki poziomu rozwoju gospodarczego 97

HDI jako miernik poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego 102

Kategorie krajów 105

Czy kraje rozwijające się „doganiają” kraje wysoko rozwinięte? 106

Sugestie dotyczące dalszej lektury 109

Literatura 110

ROZDZIAŁ 5

**Stosunki Północ–Południe w perspektywie historycznej.
U źródeł Wielkiego Pęknięcia** 113*Marcin Wojciech Solarz*

Od świata wielobiegowego do dwubiegowego 113

Rewolucja przemysłowa a luka rozwojowa 122

Sugestie dotyczące dalszej lektury 129

Literatura 130

ROZDZIAŁ 6

Charakterystyka gospodarki słabo rozwiniętej 132*Anna Bąkiewicz*

Presja demograficzna 132

Niski poziom wykształcenia społeczeństwa 135

Niski poziom PKB *per capita* 136

Dysproporcje w podziale dochodów	139
Słabo rozwinięta infrastruktura	141
Rola sektorów surowcowych	144
Gospodarka dualna i sektor nieformalny	146
Kapitał społeczny i instytucje rynku	147
Sugestie dotyczące dalszej lektury	151
Literatura	154

CZĘŚĆ 2

PRZESTRZENNY WYMIAR ROZWOJU I GLOBALIZACJI	157
---	-----

ROZDZIAŁ 7

Środowisko a rozwój	159
----------------------------------	-----

Jerzy Makowski

Trochę historii. Już starożytni... ..	159
Niejednoznaczny wpływ przyrody... ..	162
Przekształcanie i adaptacja	164
Jaka przyszłość?	167
Sugestie dotyczące dalszej lektury	169
Literatura	170

ROZDZIAŁ 8

Urbanizacja a globalizacja	171
---	-----

Mirosława Czerny

Urbanizacja i metropolizacja na świecie	171
Od miasta metropolitalnego i megamiasta do miasta globalnego	177
Struktura przestrzenna wielkich miast świata	182
Sugestie dotyczące dalszej lektury	185
Literatura	185

ROZDZIAŁ 9

Migracje międzynarodowe	187
--------------------------------------	-----

Maria Skoczek

Wprowadzenie	187
Typologie współczesnych migracji zarobkowych	188
Główne kierunki migracji zarobkowych i charakterystyka najważniejszych obszarów docelowych	191

Skutki migracji zarobkowych w obszarach docelowych	196
Skutki migracji w krajach wysyłających migrantów	201
Wnioski	204
Sugestie dotyczące dalszej lektury	204
Literatura	205

ROZDZIAŁ 10

Turystyka międzynarodowa jako czynnik aktywizacji regionów	207
---	------------

Ewa Szulc-Dąbrowiecka

Charakterystyka turystyki międzynarodowej	207
Wpływ turystyki międzynarodowej na rozwój regionów	212
Wpływ turystyki międzynarodowej na obszary recepcyjne — przykłady	216
Wnioski	226
Sugestie dotyczące dalszej lektury	228
Literatura	229

CZĘŚĆ 3

STARE I NOWE ZAGADNIENIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO	231
---	------------

ROZDZIAŁ 11

Systemy gospodarcze. Rola państwa i sektora publicznego w rozwoju	233
--	------------

Urszula Żuławska

Systemy gospodarcze	233
Narzędzia interwencji: państwo jako przedsiębiorca czy jako regulator procesów gospodarczych?	236
Finanse publiczne jako narzędzie realizacji polityki gospodarczej	240
Finanse publiczne w krajach rozwijających się	242
Stabilność gospodarki	244
Przeciwdziałanie inflacji	245
Rynek pracy i kształtowanie kapitału ludzkiego	249
Podział dochodów a rozwój gospodarczy	251
Polityka państwa w zakresie redystrybucji dochodów	255
Sugestie dotyczące dalszej lektury	257
Literatura	257

ROZDZIAŁ 12

Wybrane zagadnienia transformacji społeczno-ekonomicznej 260*Janusz Gudowski*

Zmiany struktury makroekonomicznej jako prawidłowości przekształceń gospodarczych	261
Transformacja a strategia gospodarcza	262
Transformacja w ujęciu historycznym i współczesnym	263
Instytucjonalne aspekty transformacji	265
Instytucje wspierające transformację	267
Niektóre przeszkody na drodze transformacji	268
Obecne trendy: zaawansowana integracja i globalizacja	269
Wybrane przypadki transformacji	270
Sugestie dotyczące dalszej lektury	274
Literatura	275

ROZDZIAŁ 13

Rolnictwo w procesie globalnego rozwoju 276*Agnieszka Sapa*

Etapy rozwoju rolnictwa światowego	276
Rolnictwo a problem głodu na świecie	281
Protekcjonizm w polityce rolnej (przykład Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej)	286
Światowa Organizacja Handlu a handel rolny	292
Sugestie dotyczące dalszej lektury	296
Literatura	299

ROZDZIAŁ 14

Międzynarodowe stosunki gospodarcze i finansowe w dobie globalizacji 302*Urszula Żuławska*

Wymiana handlowa — aspekt ilościowy	302
Korzyści z wymiany handlowej	306
Polityka handlowa	311
Przepływy kapitałowe	313
Zadłużenie zagraniczne	316
„Bańka finansowa”	318
Sugestie dotyczące dalszej lektury	321
Literatura	321

ROZDZIAŁ 15

Korporacje transnarodowe 323*Radostaw Wolniak*

Wstęp 323

Definicja, pochodzenie, skala i struktura gałęziowa
korporacji transnarodowych (KTN) 323

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne i struktura organizacyjna KTN 325

Motywy wkraczania na rynki zagraniczne i teorie KTN 327

Formy ekspansji na rynkach zagranicznych 331

Własność a kontrola w KTN 333

KTN i kraje przyjmujące 335

Próby regulacji działalności KTN 337

Sugestie dotyczące dalszej lektury 339

Literatura 340

Załącznik 1. Największe przedsiębiorstwa na świecie w 2006 r. według
wartości rocznej sprzedaży (w mln USD) 341Załącznik 2. Liczba przedsiębiorstw wśród 500 największych, pochodzących
z danego kraju w 2006 r. 342

ROZDZIAŁ 16

**Globalizacja a drogi rozwoju
małych terytoriów wyspiarskich** 343*Maciej Jędrusik*

Wprowadzenie 343

Wyspy i ich typy 344

Gospodarka w czasach przedkolonialnych i kolonialnych — zależność od
przyrody 347

Transformacja gospodarcza 348

Współczesne gospodarki wyspiarskie 350

Mit rajy mórz południowych — zwrot ku turystyce 354

Konkluzja. Wystarczy być 362

Sugestie dotyczące dalszej lektury 364

Literatura 365

ROZDZIAŁ 17

Sprawiedliwy Handel. Solidarność na sklepowych półkach 366*Wojciech Spirowski*

Od drobnych inicjatyw do ponadnarodowych sieci 366

Co to jest i co oferuje Fair Trade? 369

Zasięg Fair Trade	373
Sprawiedliwy Handel w Polsce	375
Fair Trade — nisza czy realna alternatywa?	377
Sprawiedliwy Handel. Sprawiedliwa globalizacja	378
Sugestie dotyczące dalszej lektury	380
Literatura	380

CZĘŚĆ 4

INSTYTUCJE W DOBIE GLOBALIZACJI. SPOŁECZNO-KULTUROWY WYMIAR ROZWOJU 383

ROZDZIAŁ 18

Rola instytucji w rozwoju 385

Katarzyna Kowalska

Geneza nowej ekonomii instytucjonalnej	385
Definicja instytucji	387
Instytucje gospodarki	392
Nowa ekonomia instytucjonalna a rozwój	393
Sugestie dotyczące dalszej lektury	396
Literatura	396

ROZDZIAŁ 19

Współczesne zagadnienia państwa i państwowości 401

Justyna Nakonieczna

Współczesne rozumienie państwa	401
Państwo a procesy globalizacji	405
Funkcje państwa we współczesnym świecie	410
Państwa upadłe	411
Dylematy rozwojowe — możliwości i zagrożenia dla rozwoju	412
Sugestie dotyczące dalszej lektury	413
Literatura	414

ROZDZIAŁ 20

Obywatelstwo i prawa człowieka we współczesnym świecie 416

Justyna Nakonieczna

Obywatelstwo	416
Prawa człowieka	419
Prawa człowieka a problematyka rozwojowa	431

Sugestie dotyczące dalszej lektury	431
Literatura	432

ROZDZIAŁ 21

Terroryzm polityczny	434
-----------------------------------	-----

Krzysztof Karolczak

Terroryzm — działanie polityczne czy przestępcze?	434
Zamach terrorystyczny jest przestępstwem	434
Terroryzm jako element polityki	439
Definicja zjawiska terroryzmu i typologia organizacji	441
Geografia terroryzmu politycznego	447
Podsumowanie — redefinicja pojęcia: nowe spojrzenie na fenomen po 11 września 2001 r.	451
Sugestie dotyczące dalszej lektury	453
Literatura	453

ROZDZIAŁ 22

Współpraca i pomoc rozwojowa	455
---	-----

Paweł Bagiński, Katarzyna Czaplicka

Geneza i ewolucja międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju	455
Pomoc rozwojowa	461
Skuteczność pomocy rozwojowej i działania zmierzające do jej poprawy	469
Udział Polski w międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju	478
Literatura	483

ROZDZIAŁ 23

Edukacja globalna	485
--------------------------------	-----

Agata Czaplińska

Przejawy świadomości globalnej	486
Koncepcje edukacji globalnej i edukacji rozwojowej	490
Zasady i postulaty edukacji globalnej i edukacji rozwojowej	497
Edukacja globalna/rozwojowa a działania o zbliżonym profilu	498
Sugestie dotyczące dalszej lektury	501
Literatura	503

ROZDZIAŁ 24

Rozwój z perspektywy socjologicznej. W stronę krajów Południa	505
--	-----

Elżbieta Puchnarewicz

Wprowadzenie	505
--------------------	-----

Rozwój w kontekście teorii modernizacji	507
Możliwości rozwoju w świetle rozważań o globalnej naturze zjawisk i procesów	511
Społeczne bariery rozwoju w realiach biednych krajów Południa	513
Zakończenie	516
Sugestie dotyczące dalszej lektury	517
Literatura	517

ROZDZIAŁ 25

Zderzenia cywilizacji — Wschód a Zachód	519
--	------------

Krzysztof Karolczak

Wprowadzenie	519
Co to jest cywilizacja?	522
Sugestie dotyczące dalszej lektury	528
Literatura	528

ROZDZIAŁ 26

Kościół katolicki wobec problemów rozwoju współczesnego świata	530
---	------------

Anna Maria Solarz

Kościół katolicki — specyficzny uczestnik debaty nad rozwojem	531
Nauczanie społeczne Kościoła wobec problemów rozwoju Afryki	539
Zaangażowanie Stolicy Apostolskiej na rzecz rozwoju w Systemie NZ	542
Sugestie dotyczące dalszej lektury	546
Literatura	547

ROZDZIAŁ 27

Islam i islamizm wobec wyzwań rozwoju	549
--	------------

Jerzy Zdanowski

<i>Koran</i> i Sunna	549
Islamizm	552
Egipscy centryści	552
Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju	554
Przyczyny zacoiania	556
Jaki system władzy?	557
Miejsce kobiety w społeczeństwie	561
Gospodarka islamska	562
Podsumowanie	565
Sugestie dotyczące dalszej lektury	565
Literatura	566

ROZDZIAŁ 28

Społeczne aspekty rewolucji informacyjnej 567*Marcin Florian Gawrycki*

Wpływ rewolucji informatycznej na transformację społeczną 568

Podział cyfrowy jako katalizator dysproporcji rozwojowych 571

Rewolucja informatyczna w służbie demokracji 576

Próba rekapitulacji 583

Sugestie dotyczące dalszej lektury 585

Literatura 585

ROZDZIAŁ 29

Płeć kulturowa a rodzina w społeczeństwach krajów rozwijających się 587*Elżbieta Puchnarewicz*

Wokół interpretacji płci 587

Role mężczyzn i kobiet w rodzinie tradycyjnej 589

Płeć a przemiany modernizacyjne 594

Zakończenie 597

Literatura 598

ROZDZIAŁ 30

Kultura a rozwój lokalny 600*Bogumiła Lisocka-Jaegermann*

Kultura jako czynnik rozwoju lokalnego 601

Kultura jako czynnik kształtujący zachowania aktorów lokalnych.

Kultura a mobilizacja społeczna 605

Kultura jako czynnik kształtujący atrakcyjność terytorium 608

Kultura jako czynnik leżący u podstaw kreowania „lokalnych” produktów i marek 610

STUDIUM PRZYPADKU. Kultura w planach rozwoju lokalnego miejscowości położonych w kanionie Colca w Peru 611

Lokalne strategie rozwojowe 614

Sugestie dotyczące dalszej lektury 614

Literatura 614